

Odrůdová skladba jarního ječmene v roce 2002

Dr. Ing. Jarmila Milotová
Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o.

Úroveň pěstování sladovnického ječmene v ČR i přes jeho dlouholetou tradici v ČR neodpovídá v současné době možnostem jeho využití v našich agroekologických podmínkách. Podle ČSÚ Praha (tab č. 1), byl jarní ječmen v roce 2000 pěstován na historicky nejvíce osevní ploše za posledních deset let, a to na 353 tis. ha a bylo dosaženo průměrného výnosu 3,03 t/ha. V průběhu uplynulého desetiletí docházelo také ke značné variabilitě kvalitativních parametrů zrna. Komplex všech těchto limitujících faktorů negativně ovlivňuje celkovou produkci a snižuje tak konkurenčeschopnost našeho ječmenářství.

Tab. 1: Sklizeň obilovin v roce 2000 (podle ČSÚ Praha)

Plodina		Plocha (tis. ha)	Výnos (t/ha)	Sklizeň (tis. t)
Pšenice	ozimá	886,6	4,34	3848,7
	jarní	83,9	2,81	235,4
	celkem	970,4	4,21	4084,1
Žito		43,9	3,42	150,1
Ječmen	ozimý	141,8	3,96	561,5
	jarní	352,9	3,03	1067,9
	celkem	494,7	3,29	1629,4
Oves		50,1	2,71	135,9
Tritikale		37,0	3,74	138,5
Kukuřice		47,3	6,43	304,0
Ostatní		6,7	1,87	12,4
Celkem		1650,1	3,91	6454,2

Možné příčiny současného stavu

Nepříznivý průběh počasí

Negativní roli sehrál v úrovni výnosů a následně i v poklesu osevních ploch průběh počasí. Horké a suché počasí v roce 1994 se podepsalo na nižších výnosech i na kvalitě zrna jarního ječmene. Nižší výkupní cena za jednotku produkce měla pak ve svém důsledku snížení osevních ploch jarního ječmene v roce 1995 o 20 %. K dalšímu výraznému poklesu osevních ploch (o 20 %) došlo v roce 1998 v důsledku červencových povodní na Moravě v roce 1997, přestože v tomto roce byl ječmen pěstován na největší ploše od roku 1982. V roce 1999 a 2000 dochází k dalšímu výraznému poklesu osevních ploch. Rok 2000 lze pak z pohledu historie českého ječmenářství hodnotit jako jeden z nejhorších a to jak po stránce dosažené produkce, tak i její kvality v důsledku opožděného setí a následného velkého sucha. Celkovou situaci ve vývoji osevních ploch a výnosů dokumentuje graf. č. 1.

Ekonomické aspekty pěstování ječmene

Rentabilita pěstování sladovnického ječmene je dána úrovní vložených nákladů a dosaženou cenou produkce. Snižení osevních ploch za uplynulé období bylo ovlivněno celkovou hospodář-

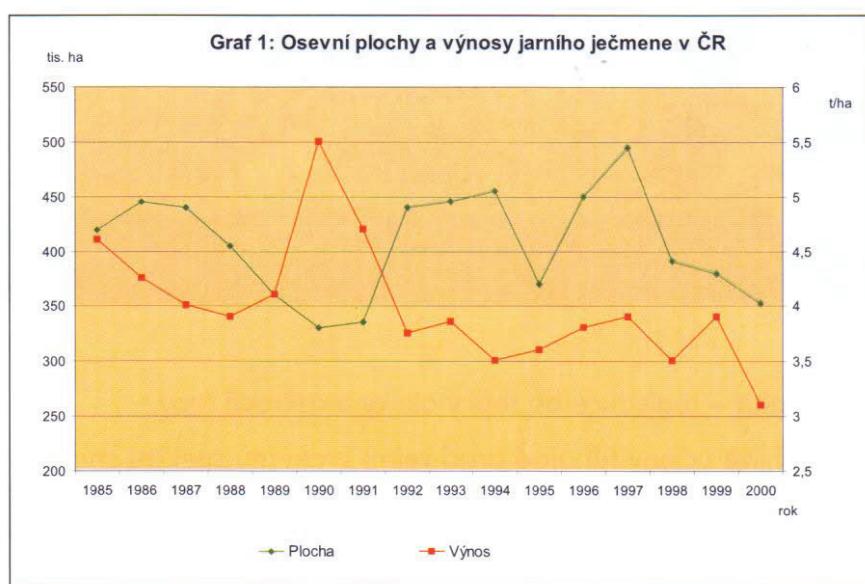
skou situací, požadavky trhu a nízkými výkupními cenami za jednotku produkce. Snižování vkladů do výroby sladovnického ječmene ze strany pěstitelů se promítá do porušování agrotechnických zásad pěstování a následně do množství a kvality sklizené produkce.

Úroveň agrotechnických zásad

Jarní ječmen vzhledem ke své krátké vegetační době a mělkému kořenovému systému reaguje velmi citlivě ve srovnání s ostatními plodinami na celkovou úroveň agrotechniky. K rozhodujícím zásadám patří výběr vhodného pozemku, volba předplodiny, hnojení dusíkem, termín setí, stanovení optimálního výsevku, ošetřování během vegetace, optimální doba sklizně a úroveň uskladnění.

Optimální výběr odrůdy

Výběr vhodné odrůdy a její zařazení do výrobní oblasti pro účelové využití produkce, patří k základním ekonomickým nástrojům, pro dosažení vyšší ceny za jednotku produkce. Současný dosahovaný průměrný hektarový výnos zrna u jarního ječmene neodpovídá produkčnímu potenciálu současných registrovaných odrůd. Nabídka sortimentu registrovaných odrůd v ČR je velmi bohatá a pestrá. Výběr odrůd se však omezuje na několik odrůd, které preferuje zpracovatelský průmysl (sladovny). V roce 2002 bude v popředí zájmu sladoven osm nosných odrůd (Kompakt, Nordus, Jersey, Amulet, Tolar, Scarlett, Olbram, Madonna) a dvě doplňkové odrůdy (Akcent a Forum). Jak již bylo uvedeno, rentabilita výroby se neobejde bez příznivé ceny a nižších nákladů na vyrobenu jednotku produkce. Ke snížení nákladů může významně přispět znalost základních hospodářských znaků doporučených odrůd.

Charakteristiky nosných sladovnických odrůd

Kompakt

Udržovatel: Hordeum s.r.o., SK

Zástupce v ČR: Ing. Viera Šotníková ADRIA

Rok registrace: 1995

Kompakt je intenzivní typ kvalitního sladovnického ječmene. Odrůda je poloraná, nízkého typu. Vzhledem ke střední až nízké polní odolnosti k houbovým chorobám je fungicidní ochrana je nutná. Dosahuje průměrných výnosů zrna. Výnosově jistá je především v ŘVO a lepší BVO. Vyžaduje optimální podmínky pěstování včetně vhodné předplodiny. Je citlivá na pozdní výsev a nedoporučuje se pěstovat v extenzivních podmírkách pěstování s nedostatkem srážek a na lehkých půdách. VÚPS Brno řadí odrůdu Kompakt mezi výběrové odrůdy s vynikající sladovnickou kvalitou (8,9 bodu USJ). Odrůda poskytuje dobře rozluštěný slad s vyrovnanými hodnotami všech jakostních ukazatelů. Sladovnami je ceněna pro její vysokou schopnost odbourávat beta-glukany. V roce 2002 bude jako nosná odrůda vykupována všemi sladovnami.

Nordus

Udržovatel: Nordsaat Saatzuchtgesellschaft mbH, DEU

Zástupce v ČR: Cezea, a.s., Čejč

Rok registrace: 1998

Polopozdní odrůda se středně dlouhým stéblem a se střední odolností k poléhání. Vykazuje vysokou odolnost k padlý travnímu (gen rezistence Mlo), střední odolnost k hnědé skvrnitosti a střední až nízkou odolnost ke rzi ječné. Zrno je středně velké, výtěžnost předního zrna vysoká. Výnosově nadprůměrná je ŘVO a BVO. V KVO je výnos pouze průměrný. Sladovnická kvalita je velmi vysoká a dosahuje 8,7 bodu USJ. Má nízký obsah beta-glukanů a patří mezi dobře luštětné odrůdy. V letošním roce bude nosnou odrůdou ve sladovnách Prostějov, Nymburk, Chrudim a jako doplňková odrůda ve sladovnách Hodonice, Litovel, Ivanovice a Řeporyje.

Jersey

Udržovatel: Cebeco Zaden B.V. NLD

Zástupce v ČR: Cebeco Seeds s.r.o.

Rok registrace: 2000

Polopozdní odrůda se středně vysokým stéblem a se střední odolností k poléhání. Má vysokou odolnost k padlý travnímu založenou na genu rezistence Mlo, odolnost k hnědé skvrnitosti a ke rzi ječné je střední až vysoká. Odrůda dosahuje průměrného výnosu v ŘVO a KVO, v BVO výnos mírně nadprůměrný. Zrno je střední až velké, podíl předního zrna je vysoký. Sladovnická kvalita je vysoká (8,7 bodu USJ) a patří k špičkovým sladovnickým odrůdám. Má nízký obsah beta-glukanů a je charakteristická vysokou extraktivností. Jako nosná odrůda bude vykupována sladovnami v Nymburce, Kroměříži a v Ivanovicích. Jako doplňkovou odrůdu ji budou vykupovat sladovny Prostějov, Hodonice, Litovel, Chrudim a Řeporyje.

Amulet

Udržovatel: Selgen, a.s. Praha, Šlechtitelská stanice Stupice

Rok registrace: 1995

Amulet je odrůdou diamantového typu s nízkým stéblem a vysokou odolností k poléhání.

Odolnost k houbovým chorobám je střední až nízká a ošetření fungicidy během vegetace je nutné. Dosahuje střední až vysoký výnos zrna ve všech výrobních oblastech. Je značně suchovzdorná a vykazuje dobré úrovně výnosu zejména v KVO. Předností odrůdy je velké zrno a vysoký podíl předního zrna. Podle výsledků VÚPS Brno dosahuje nižší hodnoty sladovnické jakosti (5,2 bodu USJ). Amulet bude v roce 2002 nosnou odrůdou ve všech sladovnách s vyjimkou sladoven v Kroměříži a v Ivanovicích.

Tolar

Udržovatel: Plant Select s.r.o., Hrubčice

Rok registrace: 1997

Polopozdní odrůda diamantového typu se středně vysokým stélem a se střední až vysokou odolností k poléhání. Zdravotní stav je dobrý. Odrůda je citlivá k padlý travnímu. Odolnost ostatním houbovým chorobám je střední až vysoká. Dosahuje nadprůměrných výnosů ve všech výrobních oblastech vykazuje velmi dobrou sladovnickou hodnotu a dosahuje 6,9 bodu USJ. Vzhledem k této významným hospodářským vlastnostem by mohla být vhodným kompromisem jak z pohledu pěstitelů tak i sladoven. Odrůda poskytuje tvrdší slad s nižší hodnotou relativního extraktu a Kolbachova čísla. Jako nosnou odrůdu budou Tolar vykupovat sladovny v Prostějově, Kroměříži a sladovna Řeporyje a jako doplňkovou sladovny Nymburk, Hodonice a Chrudim.

Scarlett

Udržovatel: Saatzucht J. Breun GdbR, DEU

Zástupce v ČR: Monsanto ČR s.r.o.

Rok registrace: 1997

Poloraná odrůda se středně nízkým stéblem a se střední odolností k poléhání. Zdravotní stav je dobrý. Odolnost ke všem houbovým chorobám je střední až vysoká. Dává nadprůměrné výnosy ve všech výrobních oblastech včetně extenzivní oblasti. Dosahuje sladovnické jakosti na úrovni 5,4 bodu USJ. V letošním roce bude jako nosnou odrůdu vykupovat pouze sladovna Kroměříž.

Olbram

Udržovatel: Monsanto ČR s.r.o., ŠS

Braňšovice

Rok registrace: 1996

Poloraná odrůda nízkého typu se střední odolností k poléhání. Zdravotní stav je pouze průměrný a pěstitelé budou muset počítat s fungicidní ochranou. Výnos zrna je pouze průměrný, výnosově jistější je pouze KVO. Sladovnická kvalita je vysoká a dosahuje 7,7 bodu USJ. Odrůda vykazuje vysoký obsah extraktu a vysokou friabilitu. Odrůdu bude vykupovat pouze sladovna Hodonice.

Madonna

Udržovatel: F. von Lochow-Petkus GmbH, DEU

Zástupce v ČR: Selektá, a.s. Praha

Rok registrace: 1998

Polopozdní odrůda se středně vysokým stéblem a se střední odolností k poléhání. Odolnost k houbovým chorobám je střední až vysoká. Odrůda dosahuje nadprůměrných výnosů ve všech výrobních oblastech. Sladovnická kvalita je vysoká a Madonna dosahuje 7,5 bodu USJ. Nosnou odrůdou bude ve sladovně Hodonice a doplňkovou ve sladovně v Nymburce.

Charakteristika doplňkových sladovnických odrůdách

Akcent

Udržovatel: Selgen, a.s., ŠS Stupice

Rok registrace: 1992

Polopozdní odrůda diamantového typu se středně nízkým stéblem a s dobrou odolností k poléhání. Pro svoji plasticitu a adaptabilitu je velmi oblíbenou odrůdou v zemědělské praxi. Vzhledem k průměrnému zdravotnímu stavu je třeba upozornit na nutnost fungicidní ochrany, zejména proti hnědé skvrnitosti a padlí travnímu. Odrůda dosahuje 5,2 bodu USJ a v roce 2002 ji jako doplňkovou odrůdu budou vykupovat sladovny v Prostějově, Hodonicích, Ivanovicích a sladovna Řeporyje.

Forum

Udržovatel: Monsanto ČR, s.r.o. ŠS Branišovice

Rok registrace: 1993

Polopozdní odrůda s nízkým nepoléhavým stéblem. Odrůda vykazuje vysokou odolnost k padlí travnímu (gen Mlo), střední až vysokou k hnědé skvrnitosti a střední až nízkou ke rzi ječné. Odrůda má vysoký výnosový potenciál, který realizuje ve vlhčích podmínkách ŘVO a BVO. Je citlivá na trvalejší přísušek. Má menší zrno a i podl předního zrna je nízký. Sladovnická kvalita je dobrá a dosahuje 6,5 bodu USJ. Odrůda vykazuje vysoký obsah extraktu a hodnoty friability. Jako doplňková odrůda bude vykupována sladovnou v Prostějově.

Nové odrůdy v sortimentu registrovaných odrůd jarního ječmene

Annabell

Udržovatel: Nordsaat Saatzuchtgesellschaft mbH, DEU

Zástupce v ČR: Cezea, a.s., ŠS Čejč

Rok registrace: 2001

Poloraná odrůda se střední délkou stébla a se střední odolností k poléhání. Zdravotní stav je velmi dobrý. Vykazuje střední až vysokou odolnost k padlí travnímu a ke rzi ječné. Odolnost k hnědé skvrnitosti a k rhynchosporiové skvrnitosti stření až nízký. Výnosový potenciál odrůdy je velmi vysoký a je vhodná pro pěstování ve všech výrobních oblastech. Má výběrovou sladovnickou jakost a dosahuje 7 bodu USJ. Je charakteristická nízkým obsahem beta-glukanů, vzhledem k optimální friabilitě vykazuje vysokou cytolitickou aktivitu.

Sabel

Udržovatel: New Farm Crops Ltd., GBR

Zástupce v ČR: Cebeco Seeds s.r.o.

Rok registrace: 2001

Polopozdní odrůda se středně nízkým stéblem a se střední až vysokou odolností k poléhání. Odrůda vykazuje vysokou odolnost k padlí travnímu (gen Mlo), střední odolnost ke rzi ječné. Odolnost k hnědé skvrnitosti je střední až nízká. Výnosově jistá je v KVO, průměrný výnos dává v ŘVO a BVO. Má velmi vysokou sladovnickou kvalitu a dosahuje 8 bodu USJ. Tato odrůda bude v letošním roce provozně testována ve sladovnách Prostějov, Nymburk, Hodonice a Kroměříž.

Novinky v odrůdové skladbě jarního ječmene v roce 2002

V roce 2002 rozšířily sortiment odrůdové skladby 4 nové odrůdy. Všechny odrůdy se jeví jak po stránce hospodářských vlastností, tak i po stránce kvalitativních parametrů jako velmi perspektivní. Registrovány byly dvě německé odrůdy Diplom a Philadelphia, anglická odrůda Saloon a holandská odrůda Prestige.

Výnos zrna je průměrný až nadprůměrný. Předností těchto nových odrůd je vysoká sladovnická kvalita, velmi dobrý zdravotní stav.

Závěr

Při důsledném dodržování všech agrotechnických zásad lze velmi dobře využít vysokého výnosového potenciálu některých uvedených odrůd. Pěstitelům jarního ječmene lze doporučit výběr několika odrůd s cílem eliminovat možná rizika spojená s nepříznivým počasím a vysokým výskytem houbových chorob. To znamená, že by se měly vybírat alespoň 2 odrůdy s různou raností a tvorbou výnosu a které vykazují rozdílnou odolnost k houbovým chorobám.

Stříhněte je nakrátko!

výdrol řepky a
brukvovité plevele

svízel

pcháč

ptačinec

heřmákovité
plevele

výdrol slunečnice

merlíky

konopice

0 °C

- nejšířší spektrum účinnosti v obilninách doplňuje vynikající cena (278-417 Kč/ha) a nejlepší účinek na svízel až do 10 přeslenů
- bezpečný pro okolní zeleninu, vinice, chmelnice a další plodiny citlivé na fenoxykyselinu

Sekator®

Aventis CropScience CR/SR s.r.o.,
Řeznická 1, 602 00 Brno, tel.: 05/43 25 45 60, www.aventissro.cz